

Κείμενο 1

«Εξουσία αν μου δίνουν»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα, ελαφρώς διασκευασμένο, από το ομώνυμο άρθρο του Παντελή Μπουκάλα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 27 Σεπτεμβρίου 2018.

Ας κάνουμε προσωρινά την παραχώρηση να δεχτούμε ότι τέταρτη εξουσία δεν είναι οι ιδιοκτήτες των ενημερωτικών μέσων, αλλά οι λειτουργοί τους. Ότι όλη τη δύναμη που προσφέρουν τα ΜΜΕ, χάρτινα, γυάλινα και διαδικτυακά, τη χαίρονται οι εργαζόμενοί τους. Και μάλιστα όσοι δεν δουλεύουν με ωραία συμβόλαια ποδοσφαιρικού τύπου, αλλά με επισφαλές¹ μισθολόγιο.

Όταν λοιπόν οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν τη δοτή δύναμή τους για να παραβούν κάθε κώδικα δεοντολογίας, γραπτό και άγραφο, και να υπηρετήσουν προσωπικούς στόχους, παραοικονομικού ή παραπολιτικού περιεχομένου, είναι απλώς καταχραστές². Και δικαιώνουν με τη δράση τους ένα πολύ μεγάλο τμήμα της πάντα καχύποπτης κοινής γνώμης, το οποίο χλευάζει σαν αναξιόπιστο το δημοσιογραφικό επάγγελμα.

Ο όρος «λειτουργήμα» χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς, καταντώντας προπαγανδιστές, υπηρέτες άδηλων συμφερόντων και διακινητές ψευδών. Αν αυτό το κάνουν στα φανερά, προσφέροντας τη γραφή και την υπογραφή τους έναντι αμοιβής, είναι άξιοι του μισθού τους, αλλά και των λοιδοριών³ που εισπράττουν από το κοινό. Αν όμως το κάνουν στα κρυφά, ενώ δημοσίως συνεχίζουν να παριστάνουν τους αδέσμευτους και ακριβοδίκαιους τιμητές⁴ όλων ανεξαιρέτως, τότε δρουν με διπλασιασμένη δολιότητα και υποκρισία. Αλλά αυτό ακριβώς τους ακυρώνει, έστω κι αν δεν το κατανοούν, ίσως ζαλισμένοι από τη φήμη, μια αποδεδειγμένα εφήμερη θεότητα. Έτσι όπως συλλαμβάνονται να ψεύδονται συνειδητά και συστηματικά («για το καλό της πατρίδας», όπως έχουν τολμήσει να πουν οι κυνικότεροι εξ αυτών), δεν μπορούν να πείσουν πια. Μόνο να φανατίσουν λίγο ακόμα περισσότερο τους ήδη φανατισμένους μπορούν.

¹ επισφαλής: αυτός που δεν είναι απολύτως ασφαλής

² καταχραστές: αυτοί που εκμεταλλεύονται την εξουσία τους

³ λοιδορίες: κατηγορίες

⁴ τιμητής: αυτός που κρίνει και επικρίνει τη γνώμη και τις πράξεις των άλλων. Στην αρχαία Ρώμη, αξίωμα που προέβλεπε την εκτίμηση της περιουσίας και τον έλεγχο των ηθών των πολιτών.

Κείμενο 2

Ζητείται ελπίς

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη, το οποίο εκδόθηκε το 1954.

Όταν μπήκε στο καφενείο, κείνο το απόγευμα, ήτανε νωρίς ακόμα. Κάθισε σ' ένα τραπέζι, πίσω από το μεγάλο τζάμι που έβλεπε στη λεωφόρο. Παράγγειλε καφέ. Σε άλλα τραπέζια, παίζανε χαρτιά ή συζητούσανε. Ήρθε ο καφές. Άναψε τσιγάρο, ήπια δυο γουλιές, κι άνοιξε την απογευματινή εφημερίδα.

Καινούριες μάχες είχαν αρχίσει στην Ινδοκίνα. [...] «Η σκιά του νέου παγκοσμίου πολέμου απλούται εις τον κόσμο μας», ήταν ο τίτλος μιας άλλης είδησης. Ύστερα διάβασε άλλα πράγματα: το έλλειμμα του προϋπολογισμού, προαγωγές εκπαιδευτικών, μια απαγωγή, ένα βιασμό, τρεις αυτοκτονίες. Οι δυο, για οικονομικούς λόγους. [...] Αλλού είδε κριτική για ένα ρεσιτάλ πιάνου, έπειτα κάτι για τη μόδα, τέλος την «Κοσμική Κίνηση»: «Κοκταίηλ προχθές... [...] Άναψε κι άλλο τσιγάρο. Έριξε μια ματιά στις «Μικρές Αγγελίες»: ΠΩΛΕΙΤΑΙ νεόδμητος μονοκατοικία... [...], ΖΗΤΕΙΤΑΙ πιάνο προς αγοράν...

Σκέψεις γυρίζανε στο νου του. Από τότε που τέλειωσε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, η σκιά του τρίτου δεν είχε πάψει να βαραίνει πάνω στον κόσμο μας. [...] Πέρασε το χέρι του στα μαλλιά του. Σκούπισε τον ιδρώτα στο μέτωπό του· είχε ιδρώσει, κι όμως δεν έκανε ζέστη. [...] Δεν είχε αλλάξει διόλου προς το καλύτερο η ζωή μας ύστερ' από τον πόλεμο. Όλα είναι τα ίδια σαν και πριν. Κι όμως είχε ελπίσει κι αυτός, όπως είχαν ελπίσει εκατομμύρια άνθρωποι σ' όλη τη γη, πως ύστερ' από τον πόλεμο, ύστερ' από τόσο αίμα που χύθηκε, κάτι θ' άλλαζε[...].

Σκέφτηκε τη σύγχυση που επικρατεί στον κόσμο μας σήμερα. [...] Δεν έφταιγε η εφημερίδα που έκανε τώρα αυτές τις σκέψεις. Τα σκεφτότανε όλα αυτά τον τελευταίο καιρό, πότε με λιγότερη, πότε με περισσότερη ένταση. [...] Είχε πολεμήσει κι αυτός στον τελευταίο πόλεμο. Και είχε ελπίσει. Μα τώρα ήτανε πια χωρίς ελπίδα. [...] Στις έξι σελίδες της εφημερίδας: η ζωή. Κι αυτός ήτανε τώρα ένας άνθρωπος που δεν έχει ελπίδα. [...]

Ξανάριξε μια ματιά στην εφημερίδα: η Ινδοκίνα, η «Κοσμική Κίνησης», το ρεσιτάλ πιάνου, οι δυο αυτοκτονίες για οικονομικούς λόγους, οι «Μικρές Αγγελίες»... ΖΗΤΕΙΤΑΙ γραφομηχανή... ΖΗΤΕΙΤΑΙ ραδιογραμμόφωνον... [...]. Έβγαλε την ατζέντα του, έκοψε ένα φύλλο κι έγραψε με το μολύβι του: ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς.

Ύστερα πρόσθεσε το όνομά του και τη διεύθυνσή του. Φώναξε το γκαρσόνι. Ήθελε να πληρώσει, να πάει κατευθείαν στην εφημερίδα, να δώσει την αγγελία του, να παρακαλέσει, να επιμείνει να μπει οπωσδήποτε στο αυριανό φύλλο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους, κατά τον αρθρογράφο του Κειμένου 1, ένας δημοσιογράφος καταχράζεται την εξουσία του και παύει να επιτελεί «λειτουργήμα».

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 πώς συνδέεται γλωσσικά (συνοχή) και νοηματικά (συνεκτικότητα) η τρίτη παράγραφος με την προηγούμενη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποτελείται από μια δευτερεύουσα υποθετική πρόταση: **«Εξουσία αν μου δίναν»**. Για ποια εξουσία θεωρείς ότι γίνεται λόγος (με βάση το περιεχόμενο του κειμένου) και πώς αιτιολογείται κατά τη γνώμη σου η χρήση του α' ενικού προσώπου (μονάδες 10); Συμπλήρωσε τη δευτερεύουσα υποθετική πρόταση του τίτλου με μια «απόδοση», ώστε να σχηματίσεις έναν πλήρη υποθετικό λόγο (υπόθεση-απόδοση) που νοηματικά να ταιριάζει με το μήνυμα που θέλει να περάσει ο συντάκτης μέσα από το συγκεκριμένο άρθρο του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Ποιοι λόγοι οδηγούν τον ήρωα του Κειμένου 2 να δημοσιεύσει στην εφημερίδα την αγγελία «ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς» (μονάδες 10); Τι συναισθήματα σου γεννά η απόφασή του αυτή και γιατί (μονάδες 5); Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου καταγράφοντας τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15